

С Т А Н О В И Щ Е

От: *проф. д-р Мария Златкова Станкова;*
ЮЗУ „НЕОФИТ РИЛСКИ;
Икономика и управление на туризма

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *„Икономика и управление“ (туризъм)* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Виолета Иванова Башова*
Тема на дисертационния труд: *Анализ на факторните възможности за СПА туризма*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 180/31.01.2023 г. на Ректора на УНСС.

По процедурата за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ на докторант *Виолета Иванова Башова*, при първото заседание на научното жури ми бе възложено изготвяне на становище. Предоставен ми бе комплект материали на електронен носител, съдържащ дисертация, автореферат, публикации и два варианта на автобиография.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра „Икономика на туризма“ при Факултет „Икономика на инфраструктурата“* на УНСС по *научна специалност „Икономика и управление“ (туризъм)*. Обучението е осъществено в *задочна* форма през периода от 2016 г.

Кандидатът за образователната и научната степен „доктор“ Виолета Башова е завършила Природо-математическа гимназия “Яне Сандански” гр. Гоце Делчев. Обучението си е продължила в Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”, Химически факултет, където е изучавала химия с педагогически профил, а по късно и в УНСС, където е придобила магистърска степен по туризъм. От 2016 г. е задочен докторант към

катедра „Икономика на туризма” при УНСС.

Видно от предоставената автобиография, докторант Башова има богат професионален опит. Владее на различно ниво английски, руски, гръцки, сръбски и испански езици.

Определено мога да направя извода, че дисертантът има знания и компетентности във връзка с тематиката, върху която е конструирана структурата на разглеждания дисертационен труд, както има и натрупан педагогически опит.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд, представен от докторант Башова е разработен под научното ръководство на проф. д-р Еленита Великова и е посветен на актуална и перспективна за туризма тема. Фокусът ѝ е специално насочен върху потенциала за развитие на спа туризма, в опит за неговото изясняване за дестинация България.

По отношение на структурата и съдържанието на дисертационния труд следва да се отбележи, че същият се състои от уводна част, три глави, заключение, използвана литература и приложения. Обемът му е от 270 страници компютърно набран текст, от които 232 страници са основен текст; на 9 страници е представена библиографската справка, в която 76 са литературните източници на чуждестранни автори, 53 са на български, а 30 са от специализирани интернет източници; на 8 страници са представени приложенията към труда.

Видно е, че кандидатът е положил усилия да проучи и систематизира публикации от областта, която изследва. Също така, трябва да се посочи, че изразява и аргументира позиция по отношение на тях. Цитиранията са коректни, съгласно установените стандарти. В труда се съдържат общо 27 фигури и 17 таблици, систематизирани и нагледно посочени в списък в началото на дисертацията.

Оценката ми за възприетата структура е положителна. Приемам, че представлява сполучлив опит да се отговори на изискванията за логическа завършеност при отделните части на разработката. В тази връзка, трябва да се изтъкне, че в общ план, обект и предмет на изследване са правилно дефинирани, макар и с уточнението, че би било добре да се прецизира поставянето им в контекста на дестинация България. Защото, именно в тази посока е изведена основната изследователска цел на дисертационния труд, а именно – чрез проучване и анализ на първична и вторична информация, да се определят факторните възможности за развитието на спа туризма в България. От така определената цел, са изведени и шестте изследователски задачи на дисертацията.

Изследователската теза, насочена към потвърждаване значението на ресурсния потенциал и условията, осигурени и реализирани от различните субекти, опериращи в туризма, е детайлизирана чрез четири хипотези. Приемам, че така формулирани, те задават посоката на изследователски търсения и чрез приложената методология, утвърждават предположенията на кандидата.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

При оценката на научните и научно-приложни резултати, трябва да се уточни, че в разглеждания дисертационен труд е постигната завършеност по отношение на изследваната тематика, като са обхванати основни теоретични, методологически и приложни аспекти.

Навлизайки в конкретика, прави впечатление, че уводната част съдържа всички необходими реквизити. Първа глава на труда насочва към необходимата за разбирането на спа туризма теоретична рамка, в която попада литературния преглед по темата, ретроспективния анализ и установяването на състоянието и тенденции при спа туризма, както и потребителските нагласи. Глава втора поставя фокус върху спа бизнеса в България и изследва генетичните, реализационните и провокационни фактори, с оглед на осигуряване на осъществяваните дейности и развитие, въобще. Предлага и сравнителен анализ със съседни дестинации. Глава трета представя проучване и анализ върху факторните възможности за избрани спа обекти.

Важно уточнение, което следва да се направи е, че в дисертационния труд се предлага модел за спа развитие, базиран на потребителските мотиви за пътуване, като част от втора глава (фиг. 10, стр. 173). И в същото време, като насоченост на трета глава, се представя емпирично изследване, в едно с анализ на резултатите и предлагане на тази база, на препоръки за фирмена и държавна политика в областта на спа туризма. Всичко това е обвързано с предлаган индивидуален подход за подготовка и реализация на спа концепция. Изложението във втора и трета глава е ориентирано всъщност и към реализиране на изследователската теза и хипотези. Така, във своята цялост, дисертационният труд покрива изискването за постигане на научни и приложни резултати.

Заклучението съдържа изводите от изследването, видно и от вариацията му в автореферата. Поставянето преди заключението на част, обозначена като Препоръки за бъдещо поведение, до голяма степен измества фокуса от традиционната роля и значение на заключителната част.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам за коректни формулираните от докторант и научен ръководител приноси. Наред с това, считам че може да бъде направено следното обобщение на постиженията на докторанта в разработения дисертационен труд:

- Обогатена е терминологията в областта на спа туризма, като кандидата проучва неговото развитие и проектира ролята и приноса му за индустрията като цяло;
- Обогатени са приложните прийоми за анализ и оценка във връзка със спа туризма, като е предложен целенасочен анализ на предпоставките за трансформация, провокирани от ресурсния потенциал като провокиращо условие;
- Предложен е примерен модел за функциониране на спа обект, осигурен чрез анализ и оценка на генетичните, реализационните и провокационни фактори, осигуряващи дейността му;
- Изведени са стратегически препоръки за развитие и политика на национално ниво, съобразени със спецификата на спа туризма.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

От разработките, представени като публикации по дисертацията – 6 на брой, е видно че те са популяризирани на научни форуми с международно участие. Става дума за 5 доклада и 1 статия, публикувани по проблеми, свързани с фокуса на дисертационния труд.

6. Оценка на автореферата

Представеният по процедурата автореферат отговаря на изискванията за оформление и отразява коректно основните акценти в дисертационния труд и неговите приноси.

По процедурата е представена и декларация от дисертанта, удостоверяваща авторството на дисертационния труд и неговата оригиналност.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Във връзка с разглеждания дисертационен труд могат да бъдат отбелязани и редица пропуски, по-значимите от които се отнасят до не пълно изясняване на същността на някои понятия, както и връзката между тях, както и до не достатъчно прецизно използване на илюстративните материали. Определено, тези пропуски са несъществени и могат да бъдат преодолені в бъдещата работа на докторанта. Допуснати са също така незначителни технически и стилно-езикови неточности.

Разбира се, направените бележки нямат съществено отражение върху качествата на дисертационния труд. Считам, че той представлява оригинално и достатъчно задълбочено изследване.

Имам към докторанта и един въпрос – каква следва да бъде общата оценка за СПА туризма в България, като се отчетат проявленията и въздействията на факторите на външната среда, включително и на световните тенденции? Въпросът ми е провокиран от безспорния факт, че СПА и уелнес индустрията непрекъснато се развива и на пазара се появяват нови и сериозни „играчи“, затова е особено важен погледът в бъдещето и значението на този сектор за българския туризъм.

8. Заключение

Като имам пред вид, че дисертацията е самостоятелно дело на докторанта, спазени са всички изисквания на ЗРАСРБ и вътрешните на УНСС правила, както и обстоятелството, че Виолета Иванова Башова притежава всички качества, опит и компетентности за провеждане на самостоятелни научни изследвания, предлагам на Уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително и да вземат решение, с което да се присъди на кандидата образователната и научната степен ДОКТОР по професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“.

15 март 2023 г.
Благоевград

Подпис: .....